

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie subwencyonowania żeglugi parowej na Dniestrze.

Wysoki Sejmie !

Na posiedzeniu z dnia 13. Października 1884. powziął Wys. Sejm, w załatwieniu sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego o petycji Spółki żeglugi parowej na Dniestrze, istniejącej pod firmą B. Słonecki i K. Nawarski, następującą uchwałę:

„Uznając w ogóle ekonomiczną ważność żeglugi parowej na Dniestrze i wielką jej dla handlu krajowego doniosłość, Sejm Król. Galic. i Lodom. z W. Ks. Kr. przekazuje Wydziałowi krajowemu petycję Spółki z poleceniem:

1. Aby Wydział kraj. stopień użyteczności tegoż przedsiębiorstwa niemniej warunki bytu i rozwoju jego jak najściślej zbadał i rozpoznał, czy i o ile przedsiębiorstwo to na subwencyonowanie zasługuje, upoważniając Wydział kraj., jeżeli rezultat badania pokaże się dodatni, do udzielenia tej Spółce subwencji w wysokości 3.000 zł. w. a. dla podtrzymania żeglugi parowej na Dniestrze.

2. Aby Wydział kraj. wszedł w rokowania z Wysokim c. k. Rządem i starał się uzyskać odpowiednią subwencyę dla żeglugi parowej na Dniestrze z funduszów państwowych.

3. Aby Wydział kraj. o rezultacie powierzonych sobie czynności zdał sprawę Sejmowi i stosowne temuż przedstawił wnioski.“

W wykonaniu tej uchwały rozpoczął Wydział kraj., jak to sprawozdanie z d. 10. Listopada 1885. l. 54.480 wykazuje, tak rokowania z c. k. Rządem, jako też niezależnie od tych rokowań badania jak najściślejsze warunków bytu i rozwoju Spółki żeglugi parowej na Dniestrze pod firmą B. Słonecki i K. Nawarski, oraz użyteczności tego przedsiębiorstwa.

Badania przez rzeczoznawców na miejscu przeprowadzone, wykazały: że przedsiębiorstwo to posiada: jeden okręt parowy małych rozmiarów, trzy gabary do przewożenia towarów, oraz jeden gabar kryty, urządzony bardzo skromnie dla przewozu osób. Budynków, magazynów, w ogóle urządzeń potrzebnych przy ruchu towarów i osób — nieposiada towarzystwo to zupełnie. Parowiec, jakkolwiek w urządzeniu dobry w szczegółach jednak za słaby — byłby przydatnym do żeglugi po rzekach uregulowanych lub małych jeziorach — nieodpowiednym jest jednak,

do żeglugi po rzece niezregulowanej, jaką jest Dniestr, nieodpowiednym do ruchu regularnego na zyski pewne obliczonego.

Tak parowiec jak i wszystkie cztery barki czyli gabary były w czasie oględzin rzeczoznawców poddane naprawie i przedstawiały znaczne uszkodzenie, które przekraczało granice dalszej użyteczności, machina parowa podległa również przedwczesnemu zniszczeniu. Zniszczenia te powstały w skutek niezwykłych wypadków, do których w pierwszym rzędzie zaliczyć należy częste najeżdżanie statków na podwodne skały i lawice szutrowe.

Komisya rzeczoznawców wypowiada przekonanie, że Spółka żeglugi parowej na Dniestrze, rozporządzając parkiem przewozowym wyżej opisanym — utrzymać może ruch dalszy tylko z wielkimi trudnościami, że jednak zebrane doświadczenia, szczegóły i daty odnoszące się do stosunków hydrograficznych Dniestru, mają wielką wartość dla technicznego rozwoju żeglugi na tej rzece.

Okoliczność, że pomieniona Spółka tylko ten jeden okręt posiada, przeszkadza stałemu rozwojowi ruchu towarów na przestrzeni pomiędzy Haliczem a Okopami, okręt bowiem odbywa przejazdki tylko sporadycznie i tylko w tedy — jeżeli się uda w jednym lub drugim kierunku — przeważnie jednak z wodą, uzyskać odpowiedni towar do przewozu.

Z wykazu statystycznego przedstawiającego ruch żeglugi parowej na Dniestrze w latach 1882. do 1884. okazuje się, że statek parowy był w ruchu: 76 dni w r. 1882, 62 dni w r. 1883. i 92 dni w r. 1884, pomimo że tenże sam wykaz podaje liczby dni korzystnych dla żeglugi w których stan wody dla okrętu był odpowiedni a rzeka nie była pokryta lodami: 235 dni w r. 1882, 184 dni w r. 1883. i 249 dni w r. 1884. Co do skutecznego przewozu w ciągu odbytej żeglugi dają się skonstatować następujące rezultaty:

- a) W roku 1882. przewieziono tylko pontony do mostu Zaleszczyckiego uniesione prądem wody w dół Dniestru po za granicę państwa.
- b) W latach 1882. i 1883. przewożono przeważnie z Halicza do Niżniowa materyały do budowy kolei transversalnej oraz na rachunek c. k. Rządu materyały do mostu w Zaleszczykach: słupy telegraficzne i faszyny.

Transport odbywał się prawie wyłącznie z biegiem rzeki i przeważnie na krótkiej przestrzeni z Halicza do Niżniowa (52 klm.). Opierając się na orzeczeniu rzeczoznawców, daje się skonstatować:

1. że Spółka rozporządza nadzwyczaj małym taborom;
2. że w skutek niedostateczności taboru czynność Spółki nie była wyczerpującą — zużytkowano bowiem ledwie jedną trzecią dni odpowiednich do żeglugi na Dniestrze;
3. że transport towarów nie obejmował miejscowych produktów i że przewożono jedynie towar dla chwilowych potrzeb budującej się kolei;
4. że nawet tym chwilowym potrzebom — jakie wynikły z budowy kolei, Spółka za dość uczynić nie była w stanie, przewożąc z wodą część tych towarów galarami.

Rzeczoznawcy kończą orzeczenie swe zapatrywaniem, że dzisiejsza Spółka żeglugi na Dniestrze jest przedsiębiorstwem bardzo małym, samo to przedsiębiorstwo, jako takie, może by nie miało prawa żądać pomocy krajowej, aby się jeszcze przynajmniej przez krótki stosunkowo czas utrzymać było w stanie; z powodzeniem przedsiębiorstwa tego łączy się jednak możliwość wywołania Spółki większej opartej na silniejszych materyalnych podstawach, i z tego powodu należałoby przedsiębiorstwo to od upadku podtrzymać.

W obec tego ujemnego rezultatu badań, dokonanych co do żywotności i jakości Spółki żeglugi parowej na Dniestrze, oświadczył Wydział krajowy w piśmie wystosowanem do pp. B. Słoneckiego i K. Nawarskiego z dnia 29. Maja b. r. l. 25.173, że w myśl uchwały Wysokiego Sejmu nie może im być wypłacona subwencya 3.000 zł., i że tylko takie przedsiębiorstwo żeglugi parowej na Dniestrze mogłoby liczyć na pomoc kraju, któreby potrafiło wykazać warunki trwałego

bytu i rozwoju. Zarazem oznajmił im Wydział kraj., że gdyby zdołali doprowadzić do skutku za-
wiązanie i prawne ukonstytuowanie towarzystwa większego opartego na silnych podstawach,
któreby dawało dostateczną rękojmię, że potrafi odpowiedzieć nietylko chwilowym przemijającym
potrzebom, ale spleść się z żywotnymi interesami kraju, i zapewnić przedsiębiorstwu żeglugi
parowej na Dniestrze trwałość na dłuższy szereg lat, — wtenczas mogą liczyć na wypłacenie
jednorazowej subwencji w myśl uchwały Wys. Sejmu.

W odpowiedzi na powyższe pismo wniosła pomieniona Spółka podanie do Wydziału kraj.,
w którym uprasza, by Wydział kraj. oznaczył bliższe szczegóły i warunki pod jakimi mogłaby
być oznaczona ewentualna subwencya na wypadek, jeżeli w myśl oświadczenia Wydziału kraj.
ukonstytuuje się na prawnych podstawach Spółka żeglugi parowej na Dniestrze, oparta o kapitał
dostateczny, w szczególności żądał przedstawiciel Spółki podania:

- a) warunków pod jakimi subwencya oznaczoną będzie;
- b) wysokości tej subwencji i zasady na jakiej ma być oparta t. j. czyli wyznaczoną będzie
w pewnej sumie rocznej czyli też w poręczeniu kapitałowi zakładowemu pewnego opro-
centowania;
- c) przeciąg czasu trwania subwencji.

Dnia 19. Listopada b. r. wpłynęło do Wydziału krajowego do l. 59.852 podanie że-
glugi parowej na Dniestrze, w którym Spółka ta uwiadamia, że otrzymała reskrypt c. k. Na-
miestnictwa we Lwowie z dnia 14. Października l. 63.273 z uwiadomieniem, że Wysokie c. k.
Ministerstwo spraw wewnętrznych na mocy Najwyższego upoważnienia i w porozumieniu z do-
tyczającymi Ministerstwami reskryptem z dnia 5. Października b. r. l. 15.658 udzieliło dotych-
czasowemu przedsiębiorstwu żeglugi parowej na Dniestrze, Jaśnie Wmu Sewerynowi bar. Bru-
nickiemu w Zaleszczykach i spółnikom pozwolenie na utworzenie towarzystwa akcyjnego pod
firmą „Towarzystwo żeglugi parowej na Dniestrze“ z siedzibą w Stanisławowie, zatwierdzając
zarazem statuta.

W podaniu tem uprasza żegluga parowa na Dniestrze — przesyłając odpis statutów,
o ostateczne załatwienie sprawy przyznania towarzystwu subwencji krajowej.

Według §. 7. zatwierdzonych statutów, wysokość kapitału założyć się mającego to-
warzystwa wynosić ma milion guldenów i rozpada się na 10.000 akcyi po 100 zł. nominalnej
wartości.

Według §. 12. towarzystwo uważane będzie jako ukonstytuowane, jeżeli 1.250 akcyi
czyli 125.000 zł. będą subskrybowane i wypłacone.

W wykonaniu drugiego ustępu uchwały Wys. Sejmu z d. 13. Października 1884. roz-
począł Wydział krajowy odezwą z dnia 4. Listopada 1884. l. 54.343 rokowania z c. k. Rządem
w przedmiocie uzyskania stałej i skutecznej pomocy państwowej dla przedsiębiorstwa żeglugi
parowej na Dniestrze.

W odpowiedzi na powyższą odezwę oświadczyło c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia
30. Listopada 1884. l. 71.466, że przedsiębiorstwo pod firmą B. Słonecki i K. Nawarski nie może
być uważane jako formalne przedsiębiorstwo żeglugi parowej na Dniestrze, nieposiada bowiem
należycie urządzonego parowca dla przewozu osób i rzeczy, a jedyny statek mały, którym rozpo-
rządza, służyć może tylko dla lekkich przewozów, że jednak jest w toku załatwienie towarzy-
stwa żeglugi parowej na Dniestrze, do którego też pp. Słonecki i Nawarski wejść mają, a gdy
to towarzystwo prawnie ukonstytuowanem zostanie i okaże warunki swojego bytu i rozwoju,
natenczas dopiero będzie rządowa władza krajowa w możności wstawienia się u c. k. Rządu cen-
tralnego, celem wyjednania subwencji dla tego, zdaniem c. k. Namiestnictwa, ze wszech miar
pożądanego przedsiębiorstwa.

Dnia 6. Października b. r. l. 41.806 ponowił Wydział krajowy prośbę o subwencyę,
na co otrzymał dnia 22. Października b. r. odpowiedź, że w sprawie ewentualnej subwencji

państwowej, odniosło się już c. k. Namiestnictwo sprawozdaniem z dnia 3. Września b. r. l. 50.099 do c. k. Ministerstwa, że jednak decyzja ministerjalna w tej sprawie nie nadeszła.

Odezwą z dnia 27. Listopada do l. 75.001 uwiadomiło c. k. Namiestnictwo Wydział krajowy o decyzji ministerjalnej w tej sprawie dołączając odpis reskryptu c. k. Ministerstwa handlu z dnia 20. Listopada 1885. l. 31.870, wystosowanego do c. k. Namiestnictwa we Lwowie, następującej treści:

Zwraca się załączniki sprawozdania z dnia 3. Września b. r. do l. 50.099 w sprawie subwencyonowania żeglugi parowej na Dniestrze z tem nadmienieniem do dalszego urzędowania, że c. k. Ministerjum handlu, jak zawsze dotychczas, tak i w tym wypadku ściśle trzyma się zasady, że żegluga na wodach zamkniętych (Binnen-Gewässern), o ile takowa jest przedsiębiorstwem prywatnem, uważaną jest jako interes prywatny, który wyłącznie na koszt i ryzyko przedsiębiorstwa tego pozostawiony być ma.

Zestawienie powyższe przebiegu wypadków odnoszące się do sprawy Spółki żeglugi parowej na Dniestrze istniejącej pod firmą B. Słonecki i K. Nawarski wykazuje, że dotychczasowe starania pomienionej Spółki, w celu skonsolidowania i ustalenia przedsiębiorstwa tego, dotychczas nie odniosły pożądanego skutku, a postąpiły jedynie o tyle, że Rząd zatwierdził statuta towarzystwa żeglugi parowej na Dniestrze do którego i Spółka wejść ma.

Z tych więc powodów nie mógł Wydział krajowy, zbadawszy i rozpoznawszy obecny stan przedsiębiorstwa Spółki żeglugi parowej, idąc w ślad uchwały sejmowej powziętej na posiedzeniu dnia 13. Października 1884., wypłacić subwencji w wysokości 3.000 zł. w. a., do czego był tylko w tym wypadku upoważniony, jeżeli rezultat badań okaże się dodatni. Wydział krajowy niewypłacając wyżej wymienionej subwencji, nie wystąpił zasadniczo przeciwkożądaniu petentów, wymagał jednak, ażeby Spółka żeglugi parowej na Dniestrze wykazała, że opartą jest na silnych materialnych podstawach, któreby dawały dostateczną rękojmię, że przedsiębiorstwo to zapewnioną ma trwałość na dłuższy szereg lat.

Komisya dla spraw gospodarstwa krajowego stawia wywołanie w życie trwałego i skonsolidowanego towarzystwa żeglugi parowej na Dniestrze jako jedną z pierwszorzędných spraw, która przyczynić się może do rozwoju materialnego okolic położonych nad Dniestrem.

Nie wystarcza jednak orzeczenie samo, że żegluga na Dniestrze jest potrzebna, że w razie, gdyby weszła w życie, przyczyni się do rozwoju stosunków handlowych kraju a tem samem przyczynić się może do podniesienia dobrobytu pewnych okolic. Komisya jest tego zdania, że koniecznem jest zbadać, czy ci, którzy przedsiębiorstwo to chcą wziąć w ręce, mają odpowiednie środki finansowe, ażeby temu przedsiębiorstwu, w zasadzie niezaprzeczenie dobremu, podolać.

Przedsiębiorstwo żeglugi parowej na Dniestrze jest przedsiębiorstwem pieniężnem i za niem powinien stać kapitał.

Jeżeli w myśl statutów zatwierdzonych przez c. k. Rząd zawiąże się Stowarzyszenie żeglugi parowej na Dniestrze i zbierze statutem przepisany kapitał, wtedy niezawodnie nieuchyli się kraj od obowiązku, ażeby Stowarzyszenie takie ze wszech miar pożądanę nietylko moralnie ale i materialnie poprzeć.

Nim jednak ukonstytuowanie się towarzystwa żeglugi parowej nie nastąpi, komisya dla spraw gospodarstwa krajowego nie jest w możności doradzać, by Wysoki Sejm zmienił uchwałę powziętą na posiedzeniu z dnia 13. Października 1884. Gotową jest jednak, jeżeli przedsiębiorstwo to wejdzie w życie i uda się do kraju o pomoc, najgoręcej przemawiać za udzieleniem takowej żywotnemu przedsiębiorstwu.

Komisya krajowa nie może się również przychylić do zapatrywania, że kwota 3.000 zł. której wypłacenie Wysoki Sejm pod pewnemi zastrzeżeniami zezwolił, byłaby wystarczającą, choćby tylko z pewnem prawdopodobieństwem, wytworzyć wiarę w żywotność przedsiębiorstwa

żeglugi parowej na Dniestrze i tem samem przyciągnąć obce kapitały potrzebne do stworzenia towarzystwa żeglugi parowej, którego statuta c. k. Rząd zatwierdził. Moralne poparcie, które obecnie Reprezentacya kraju myśli założyć, oraz zapewnienie materyjalnej poręki, jeżeli towarzystwo takie wejdzie w życie, bardziej przyczynić się powinno do zachęcenia, by tak przy pomocy kapitału w kraju zebranego, jakoteż i kapitału obcokrajowego przedsiębiorstwo to weszło w życie.

W końcu nie może komisya pominąć przykrego wrażenia, jakie wywarła bezwzględna odmowa c. k. Rządu centralnego w Wiedniu w sprawie subwencyonowania przyszłego Towarzystwa żeglugi parowej, popartej przez tutejsze c. k. Namiestnictwo. Komisya sądzi jednak, że pomimo odmownego stanowiska, jakie w tej sprawie c. k. Rząd zajął — nie zechce się jednak — jeżeli się Towarzystwo ukonstytuuje — od czynnej pomocy zupełnie uchylić i znajdzie inną drogę przyjscia w pomoc oddając nowemu Towarzystwu regulacyę i czyszczenie łożyska Dniestru, które to roboty Towarzystwo żeglugi parowej lepiej jak każdy inny przedsiębiorca skutecznie będzie w stanie.

Uznając ważność i doniosłość Towarzystwa żeglugi parowej na Dniestrze dla stosunków ekonomicznych kraju naszego, sądzi komisya, że przyznana uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 13. Października 1884. subwencya w wysokości 3.000 zł. powinna być wypłaconą, skoro Towarzystwo żeglugi się zawiąże i prawnie ukonstytuuje. Z uwagi jednak, że sprawa zawiązania i ukonstytuowania Towarzystwa tego, prawdopodobnie. zresztą jak to z natury rzeozy wpływa, potrwa dłużej, a może nawet w roku 1885. jeszcze zupełnie się przeprowadzić nie da, nie proponuje komisya, by już w budżet na rok 1885. pomienioną kwotę wstawiono. Gdyby jednak ukonstytuowanie w ciągu roku 1885. nastąpiło, natedy Wydział krajowy znajdzie odpowiedni sposób, by subwencyę tę, choćby tymczasowo z funduszu dyspozycyjnego, bezzwłocznie wypłacić.

Na podstawie wyżej przytoczonego wywodu, komisya dla spraw gospodarstwa krajowego uprasza:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 10. Listopada b. r. L. 54.480 w przedmiocie subwencyonowania żeglugi parowej na Dniestrze przyjmuje się do wiadomości.

2. Upoważnia się Wydział krajowy, jeżeli na mocy statutu, potwierdzonego przez c. k. Rząd, zawiąże się Towarzystwo żeglugi parowej na Dniestrze i firma tego Towarzystwa w myśl przepisów handlowych zostanie zarejestrowaną, wypłacić Towarzystwu temu, w myśl uchwały powziętej na posiedzeniu z dnia 13. Października 1884., jednorazową subwencyę w wysokości 3.000 zł.

3. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by na najbliższej sesyi złożył sprawozdanie o dalszym przebiegu tej sprawy.

We Lwowie dnia 19. Grudnia 1885.

Przewodniczący:

Wodzicki.

Sprawozdawca:

Ludwik Wierzbicki.

